

De Provinciaal Georges Maigret

en zijn Verslag over de Vlaamse of Nederduitse Augustijnenprovincie in 1625

Op Pinksterdag 17 Mei 1625 werd te Rome in het klooster S. Agostino het generaal kapittel van de Augustijnenorde gehouden, waaraan de afgevaardigden van alle provincies en congregaties deelnamen, die de Italiaan Girolamo de Ghetis in zijn ambt van generaal bevestigden. De Vlaamse of Nederduitse provincie (provincia Flandriae sive Inferioris Germaniae), ook genoemd de Nederlandse of Keulse provincie (provincia Belgica sive Coloniensis), omdat deze provincie zich over de Nederlanden en het Rijnland uitstreckte, was vertegenwoordigd door de provinciaal Georges Maigret met Joannes Neeffs, prior te Hasselt, als definitior en Lucas Cruyl, prior te Maas-tricht, als discreet ¹⁾.

De provinciaal gaf aan dit kapittel een verslag over de toestand in zijn provincie. Het is een waardevol dokument voor de geschiedenis der Augustijnen in de Nederlanden, bijzonder voor de kennis van hun levenswijze en werkzaamheden in die tijd.

In dit verslag geeft de provinciaal eerst een beknopt overzicht van de oorsprong en ontwikkeling van zijn provincie, beschrijft dan de zware verliezen ingevolge de godsdiensttroebelen en oorlogen der zestiende eeuw en verder het voorspoedig herstel en de snelle groei tussen de jaren 1589 en 1625, toen zes van de tien verwoeste kloosters herbouwd werden en de stichting van tien nieuwe kloosters en van dertien colleges tot stand kwam, terwijl het aantal leden der provincie van 62 tot meer dan 600 steeg. Tenslotte geeft hij enige bijzonderheden over de toestand in het jaar 1625 op het einde van zijn provincialaat, toen deze provincie een der meest bloeiende

¹⁾ *Acta Capituli Generalis Ord. Erem. S. Augustini anno 1625 Romae celebrati*, in *Analecta Augustiniana*, vol. X, 1923-1924, blz. 430.

en best hervormde provincies van heel de Orde was. Het zijn bijzonderheden over de samenstelling van het definitorium, het aantal leden, de novitiaten en studiehuisen, de hulp aan de buitenlandse provincies, de levenswijze en religieuze observantie en over de grote activiteit op het gebied van onderwijs in de colleges.

De betrouwbaarheid der historische gegevens in dit provincieverslag hebben wij kunnen vaststellen door een vergelijkende studie met andere archiefbronnen uit die tijd, o. m. met de acta der provinciale kapittels en der vergaderingen van het provinciaal definitorium ²⁾, alsook met de gegevens in de werken van de geschiedschrijvers der provincie o. m. van Nicolaus de Tombeur (1657-1736), de voornaamste onder hen, die een uitvoerig werk over de Augustijnen in de Nederlanden heeft nagelaten, zowel in druk als in handschrift ³⁾. Met uitzondering van enige details komen de gegevens overeen met die in genoemde bronnen en werken, zodat de historische waarde van dit verslag wel buiten alle twijfel vaststaat.

P. Georges Maigret of Maigretius, auteur van dit verslag, werd in 1573 geboren te Bouillon, trad daar in 1590 in het pas gestichte Augustijnenklooster en legde er een jaar later als eerste zoon van dit klooster de geloften af in de handen van de prior Thomas Gratianus (de Grace) uit Luik, die bekend is als auteur van de Augustijnse bibliographie *Anastasis Augustiniana* ⁴⁾. Op 17 November 1604 promoveerde P. Maigret aan de universiteit van Leuven tot doctor in de theologie. Gedurende 24 jaren was hij prior in verschillende Waalse kloosters, nl. te Doornik (1598-1610), Luik (1610-1616) en

²⁾ *Liber Capitulum, Congregationum et Visitationum Provinciae Coloniensis Eremitarum S. Augustini*, t. I, 1589-1647. In-8°, 360 blz. Archief PP. Augustijnen Gent.

³⁾ *Provincia Belgica Ord. FF. Eremitarum S. P. N. Augustini, olim dicta Coloniensis, et Inferioris Germaniae...* Lovanii, typis Martini van Overbeke, 1727. Dit werk is een compendium van een handschrift van zes delen in-8°, getiteld: *Provinciae Belgicae seu Coloniensis seu Inferioris Alemanniae Ord. Erem. S. P. Augustini descriptio*. Archief PP. Augustijnen Gent.

⁴⁾ *Anastasis Augustiniana, in qua scriptores Ordinis Eremitarum S. Augustini, qui abhinc saeculis aliquot vixerunt, una cum neotericis, in seriem digesti sunt...* Antverpiae, typis Hieronymi Verdussii, 1613. In-8°, (16)-178-(30) blz. Dit nog zeer onvolledig werk werd aangevuld door de Keulse Augustijn Petrus Loy in een onbekend gebleven handschrift *Additiones ad Anastasim Augustinianam, elaboratae per me Fr. Petrum Loy, Augustinianum Germano-Coloniensem, dum Hispaniarum, Franciae et Italiae provincias annis 1627, 28, 29 et 30 peragrarem*, gebonden bij het handschrift van N. de Tombeur, t. I.

Hoei (1616-1622)⁵⁾. Het klooster met college te Hoei werd door hem in 1614 tijdens zijn prioraat te Luik gesticht met de medewerking van de prinsbisschop Ferdinand van Beieren, die de parochiekerk van Sint-Georges bij het nieuwe klooster incorporeerde en ook de parochie aan de Augustijnen overdroeg⁶⁾. In het bestuur der provincie vervulde P. Maigret steeds een leidende rol als defnitor (1604-1607), als visitator (1607-1610), als voorzitter van de driejaarlijkse provinciale kapittels, nl. te Hasselt in 1613, te Brussel in 1616, te Gent in 1619 en te Antwerpen in 1628, verder als afgevaardigde der provincie in de generale kapittels te Rome in 1614, 1620 en 1625, en tenslotte als provinciaal⁷⁾. Op 15 April 1622 werd hij in het kapittel te Edingen « ob bonas ingenii ac experientiae dotes praeclaraque merita erga Ordinem »⁸⁾ tot provinciaal gekozen, welke waardigheid hij bekleedde tot aan het kapittel te Brussel in October 1625, toen Joannes Neeffs uit Mechelen hem opvolgde⁹⁾. Hij overleed als defnitor na een pijnlijke ziekte op 15 Mei 1633 in het klooster van Hoei en werd in de kerk van Sint-Georges begraven¹⁰⁾.

P. Georges Maigret was een hoogstaand priester en een vroom kloosterling. Hij onderscheidde zich bovendien als begaafd predikant, als goed geestelijk leidsman en als verdienstelijk schrijver. Hij publiceerde in het Frans en in het Latijn een reeks stichtelijke werken over het kloosterleven, over Augustijnse Heiligen, broederschappen, devoties en over andere onderwerpen¹¹⁾.

⁵⁾ N. DE TOMBEUR, hs. t. III, 518; t. IV, 163-164; t. V, 57-63. Een uitvoerig relaas over het prioraat van P. Maigret te Doornik schreef P. Jacques de la Porte, *Chronique du Couvent de Tournay de nostre glorieux Père S. Augustin*, blz. 214-227. Handschrift van 1642, waarvan een kopie bewaard is in het archief der PP. Augustijnen te Gent. Het origineel verbrandde in Mei 1940 in de stadsbibliotheek van Doornik. Hierin ook een levensschets van P. Maigret naar gegevens van zijn neef P. Athanase Maigret uit Bouillon (1608-1686).

⁶⁾ N. DE TOMBEUR, *Provincia Belgica*, blz. 189.

⁷⁾ *Liber Capitulorum*, t. I, blz. 27, 34, 38, 40, 46, 51, 87 en 98.

⁸⁾ Ph. ELSSIUS, *Encomiasticon Augustinianum...*, Bruxellis, 1654, blz. 237.

⁹⁾ *Liber Capitulorum*, t. I, blz. 63 en 74.

¹⁰⁾ Het grafschrift luidt: Hic jacet Rev^{dus} atque Eximius Pater Fr. Georgius Maigretius, S. Theol. Lovanii Doctor, Germ. Infer. Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini Ex-Provincialis, Collegii & Conventus auctor, promotor et primus prior. Vita decessit aetatis LXI, religionis XLIV, Christi M.DC.XXXIII, idibus Maii. R. I. P. Zie: J. N. PAQUOT, *Mémoires pour servir à l'histoire littéraire des dix-sept provinces des Pays-Bas...*, t. XVI, Louvain, 1769, blz. 130.

¹¹⁾ Zie over P. Maigret en zijn werken: Th. GRATIANUS, *Anastasis Augusti-*

P. Georges Maigret was ook een der meest vooraanstaande provinciaals van zijn tijd, die de provincie met vaste hand leidde, de kloostertucht handhaafde en het geestelijk leven in de kloosters bevorderde o. m. door de invoering van de dagelijkse meditatie na de metten en na de completen. Hij zorgde ook goed voor de vorming van de talrijke novicen in de novitiaten te Mechelen en Edingen en van de studenten in de filosofie en theologie te Leuven, Gent en Brussel, en zond vele jonge medebroeders naar de universiteiten van Leuven, Dowaaï, Keulen, Trier en elders, zodat de provincie over goede professoren voor de vorming der fraters kon beschikken. In 1625 telde de provincie op ongeveer 600 leden, niet minder dan 205 novicen en studenten, die allen een degelijke geestelijke en wetenschappelijke vorming nodig hadden, vooral omdat de meesten onder hen bestemd waren om als priesters werkzaam te zijn aan de opvoeding en het onderwijs van de jeugd in de colleges, waar toen reeds 153 priesters werkten. Wegens de snelle groei van zijn provincie in kloosters en leden was de taak van P. Maigret niet gemakkelijk. Het bestuur van zijn provincie werd ook bemoeilijkt wegens de grote uitgestrektheid en de verscheidenheid van taal, daar de kloosters verspreid lagen over Vlaanderen, Wallonië en het Rijnland. P. Maigret was dan ook een voorstander van een provincieverdeling volgens de taalgrens naar het voorbeeld van andere Orden o. m. van de Sociëteit van Jezus, die reeds in 1612 de bestaande Nederlandse provincie splitste in een Diets-Nederlandse en een Waals-Nederlandse provincie ¹²⁾. Hij wilde de oprichting van een afzonderlijke Vlaamse, Waalse en Keulse provincie volgens het Vlaams, Frans en Duits taalgebied. Tijdens zijn verblijf te Rome in 1625 legde hij dit plan ter goedkeuring aan het generaal kapittel voor, nadat hierover in een vergadering van

niana..., blz. 77-78 en appendix, blz. 12-13; Fr. SWEERTIUS, *Athenae Belgicae*, Antverpiae, 1628, blz. 275; V. ANDREAS, *Bibliotheca Belgica*, Lovanii, 1643, blz. 265-266; Ph. ELSSIUS, o. c., blz. 237, 683; N. DE TOMBEUR, o. c., blz. 174; J. F. FOPPENS, *Bibliotheca Belgica*, t. I, Bruxellis, 1739, blz. 341; F. OSSINGER, *Bibliotheca Augustiniana*, Ingolstadii, 1768, blz. 533; J. N. PAQUOT, o. c., t. XVI, blz. 129-135; Comte DE BECDELIEVRE, *Biographie liégeoise*, t. I, Louvain, 1836, blz. 456-459; E. DUCHESNE, in *Biographie nationale*, t. XIII, Bruxelles, 1894-1895, col. 165-168; Chev. DE THEUX, *Bibliographie liégeoise*, Bruges, 1885, col. 52, 54, 58, 60, 71, 86, 90, 98; Th. LOPEZ BARDON, *Bibliotheca manualis Augustiniana*, t. II, Vallisoleti, 1903, blz. 192-193.

¹²⁾ M. DIERICKX, S. J., *De Jezuïeten. Hun wezen en werken*, Brugge-Brussel, 1946, blz. 165-166.

het definitorium gesproken was ¹³). De generaal Girolamo de Ghetis nam zijn voorstel niet aan, maar gaf hem de toelating om ter vergemakkelijking van het bestuur van de uitgestrekte provincie een vicarius-provinciaal voor het Waalse district en een voor het Keulse district te benoemen, zoals blijkt uit een brief van 16 Juni 1625, waarin de generaal de acta van het generaal kapittel aan de provincie mededeelde ¹⁴).

In deze lange brief, welke op bevel van P. Maigret gedrukt werd, uit de generaal eerst zijn grote vreugde over de bloei der provincie, vermoedelijk naar aanleiding van het verslag van de provinciaal :

« ... Animi nostri laetitia incredibili intelleximus Provinciam vestram, etiam inter bellorum continuos impetus non solum in primitivo suo vigore, vestra diligentia et pietate, conservatam, verum etiam monasteriis ac collegiis, personisque ita adauctam, ut ex illa nunc, velut ex Seminario foecundissimo, personas qualificatas desumere queamus, uti de facto, tam nos, quam antecessores nostri, iam pridem accepimus quae in externas Provincias submisimus, tum iis Provinciis, quae paene perierant, restaurandis, tum etiam haereticis ibidem grassantibus ad fidem Catholicam et S. Matris Ecclesiae gremium convertendis... ».

Dan volgt in dezelfde brief een lange lijst van gunsten en bepalingen, welke de provinciaal van het generaal kapittel voor het welzijn van zijn provincie bekomen had o. m. :

« Promittimus sincere, quod vobis invitis, numquam Commissarius Generalis Provinciae vestrae praeficietur. Quod nulli umquam Patres aut Fratres e Provincia vestra evocabuntur, neque ulla ratione de illorum personis disponetur, nisi consulto P. Provinciali pro tempore existente... Pollicemur quod numquam evehetur aliquis ex vestris ad gradus, nisi in una quatuor Universitatum vestrae Provinciae, quales sunt Coloniensis, Lovaniensis, Duacensis et Treverensis, et non, nisi de consilio et assensu in scriptis habito RR. PP. Provincialis et Diffinitorum pro tempore existentium, et simul congregatorum : si quis secus graduentur, pro graduatis non agnoscantur... Dispensamus ut Fratres nostri diebus ieiuniorum, etiam in vigiliis per totum annum, lacticiniis iuxta patriae consuetudinem utan-

¹³) *Liber Capitulorum*, t. I, blz. 164: « Scribendum PP. Prioribus Conventuum Germaniae et Walloniae, an non expediat Provinciam dividi in tres partes, quandoquidem vix sit possibile ut in posterum unus Provincialis tam vastam Provinciam regat » (definitie van 30 Jan. 1625).

¹⁴) N. DE TOMBEUR, hs. t. II, blz. 116-124. Volledige kopie van dit schrijven.

tur... Nos revocamus, quantum possumus, Commissariatum Angliae, Scotiae, Zelandiae et Hollandiae, quem nullo modo volumus dividi a vestra Provincia... ».

Tenslotte schrijft de generaal over de voorgestelde provincieverdeling :

« ... Quantum vero ad Provinciae divisionem nobis propositam, quamvis tantam esse illius vastitatem perspectam habeamus ut non absque fundamento ab aliquibus cogitatum fuerit de ea in tres Provincias dividenda : quarum prima vocaretur Coloniensis, in cuius districtu omnes loquuntur Germanice ; secunda Flandro-Belgica, ubi omnes utuntur Flandrico idiomate ; tertia Gallo-Belgica, in qua usus est solum linguae Gallicae : nihilominus habito desuper maturo consilio dictam Provinciam nullatenus censemus ita dividendam... ».

In 1679 en 1682 zou de provincie toch in drie provincies verdeeld worden, zoals de provinciaal Georges Maigret reeds in 1625 aan het generaal kapittel had voorgesteld ¹⁵⁾.

Het provincieverslag van Georges Maigret werd reeds in 1625 te Brussel bij Hubertus Antonii gedrukt onder de titel *Augustino-Pyctacium Provinciae Flandriae seu Inferioris Germaniae...* ¹⁶⁾, maar van deze uitgave hebben wij geen enkel exemplaar kunnen terugvinden. De tekst, welke wij hier met enige aantekeningen mededelen, is ontleend aan een betrouwbare kopie, geschreven in 1656 door P. Lambertus a S. Joanne, prior te Mechelen, in zijn onuitgegeven kroniek van het Mechelse Augustijnenklooster ¹⁷⁾.

Augustino-Pyctacium Provinciae Flandriae sive Inferae Germaniae Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini pro Comitibus generalibus in festo Pentecostes Romae celebrandis anno 1625.

Provincia Coloniensis sive Flandriae Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini, quae partim Sueviae, partim Franciae Provinciis quandoque subfuit, disparata et in provinciam particularem est redacta circa annum à virgineo partu 1300 ¹⁸⁾.

¹⁵⁾ N. DE TOMBEUR, *Provincia Belgica*, blz. 93-94.

¹⁶⁾ J. F. FOPPENS, o. c., blz. 341 e. a.

¹⁷⁾ *Chronicon Conventus Mechliniensis Ordinis Eremitarum S. Augustini (1252-1658)*, blz. 209-212. Archief PP. Augustijnen Gent. Een tweede kopie in N. DE TOMBEUR, hs. t. II, blz. 251-259.

¹⁸⁾ In de Nederlanden werden de Duitse en Franse provincies door de loop der Schelde afgescheiden. De Keulse of Vlaamse provincie ontstond rond 1300

Quae quidem Provincia sensim et lente admodum ob idiomatum diversitatem emergens, post annos 200, circa annum videlicet 1500, sequentibus constitit monasteriis: Coloniensi, Lovaniensi, Treverensi, Gandavensi, Brugensi, Iprensi, Leodiensi, Mechliniensi, Dordraceno, Aquensi, Hasselensi, Middelburgensi, Walderfangensi, Angiensi, Traiectensi, Harlemensi, Enchusano, Wezaliensi, Mariae-Vallensi, Betburgensi et Mertensi, quod est sancti-monialium¹⁹⁾.

In quibus non exiguus semper viguit personarum pietate atque eruditione insignium numerus.

Anno 1517 Luthero et 1535 Calvino in status ac religionis perniciem exortis, ex praefatis monasteriis periire sequentia: Brugense, Iprens, Gandavense, Mechliniense, Dordracenum, Middelburgense, Harlemense, Enchusanum, Wezaliense et Mariae-Vallense, ita ut ex monasteriis 21 restarent Ordini dumtaxat 11. In quibus, religiosi partim dispersis, partim martyrio affectis, superfuere in vivis anno 1589, dum post haereticorum iconomachorum rabiem coactum fuit Capitulum primum provinciale Lovanii, non plures quam 62²⁰⁾.

Porro Dei beneficio recuperata id temporis restaurataque fuerunt: Brugense, Iprens, Gandense, Mechliniense, Wezaliense et Mariae-Vallense. Remanent igitur deperdita nonnisi quatuor, quorum duo, Dordracenum nempe et Enchusanum inter haereticorum manus etiamnum extant integra, reliqua vero duo, Harlemense videlicet et Middelburgense, solo penitus sunt aequata²¹⁾.

door verdeling van de tot 80 kloosters aangegroeide Duitse provincie in vier provincies, nl. de Rijnlands-Zwabische (prov. Rheni et Sueviae), de Keulse (prov. Coloniae), de Saksisch-Thuringse (prov. Saxoniae et Thuringiae) en de Beierse provincie (prov. Bavariae). Bij de Keulse provincie kwamen alle kloosters in de Nederlanden en in het Rijnland tot Mainz, ook de kloosters links van de Schelde in het graafschap Vlaanderen, welke eerst tot de Franse provincie behoorden. Vgl. N. DE TOMBEUR, o. c., blz. 27-28; W. HÜMPFNER, O. E. S. A., *Aussere Geschichte der Augustiner-Eremiten in Deutschland*, in *St. Augustin*, Würzburg, 1930, blz. 148 en idem, art. *Augustiner-Eremiten*, in *Lexicon für Theologie und Kirche*, t. I, col. 816 e. v. (met kaart en lijst der kloosters in Duitsland en omgeving).

¹⁹⁾ N. DE TOMBEUR, *Provincia Belgica*, blz. 85 vermeldt de stichtingsdata van deze kloosters, welke wij hier met het nodig voorbehoud voor de oudste kloosters mededelen: Keulen 1162, Leuven 1236, Trier vóór 1306, Gent 1296, Brugge 1250, Ieper 1262, Luik 1499, Mechelen 1242, Dordrecht 1311, Aken 1200, Hasselt vóór 1236, Middelburg vóór 1296, Wallerfangen 1306, Edingen 1254, Maastricht vóór 1271, Haarlem 1489, Enkhuizen 1490, Wesel 1332, Marienthal 759 (?), Bedburg vóór 1289, en Merten an der Sieg 1217. Van elk klooster geeft N. de Tombeur in zijn gedrukte en handschriftelijke *Provincia Belgica* een geschiedkundig overzicht.

²⁰⁾ Volgens een naamlijst, opgetekend door N. de Tombeur, hs. t. II, blz. 555-559, waren in 1589 nog 87 leden der provincie in leven, maar in dit getal zijn ook de niet geprofeste kloosterlingen begrepen, alsook de paters, die buiten hun kloosters werkzaam waren.

²¹⁾ De Noordnederlandse kloosters van Dordrecht, Enkhuizen, Haarlem, Middel-

Ex illo deinde tempore adiecta nova non pauca : Bruxellense anno 1589, Tornacense 1590²²⁾, Bulloniense 1590, Theonisvillanum 1600²³⁾, Antverpiense 1607²⁴⁾, Herentalense 1613, Insulense 1614, Diestense 1614, Huyense 1615, Thenense 1617, Duacense 1621 et S. Sepulchri prope Huyum, quod est virginum, 1619²⁵⁾. Praeterea Ordo fuit admissus Teneramundae a Magistratu et Civitate anno 1622, a Rege quoque et tota urbe acceptatus est in Bassea anno 1624²⁶⁾.

In quibus omnibus monasteriis nunc temporis sunt Religiosi professi qui sequuntur.

burg, alsook het klooster te Appingedam bij Groningen, dat tot de Saksische provincie behoorde, bleven ook na 1625, datum van dit verslag, voor de Orde verloren. In de plaats van deze kloosters kwamen er missiestaties te Amsterdam, Utrecht, Groningen, Nijmegen en elders. Zie: M. SCHOENGES, *Monasticon Batavum*, deel II, *Augustijnse Orden*, Amsterdam, 1941, passim.

²²⁾ Het klooster van Doornik, gesticht in 1319, behoorde tot 1590 bij de Franse provincie. Zie: N. DE TOMBEUR, o. c., blz. 159-160, en Jacques DE LA PORTE, *Chronique du Couvent de Tournay...*, blz. 190 e. v.

²³⁾ Het klooster van Thionville, gesticht in 1308, behoorde tot 1600 bij de Franse provincie. Zie: N. DE TOMBEUR, o. c., blz. 283.

²⁴⁾ De Saksische Observantencongregatie stichtte rond 1513 een klooster te Antwerpen in de huidige Augustijnenstraat, maar dit klooster werd reeds in 1523 opgeheven wegens de noodlottige invloed van Luther op de eerste bewoners. Op bevel van de landvoogdes Margaretha werd het klooster afgebroken en de kerk veranderd in de parochiekerk van Sint-Andries. Zie o. m. J. C. DIERCXSENS, *Antverpia Christo nascens et crescens*, t. III, Antverpiae, 1773, blz. 279-311 en P. FREDERICQ, *Corpus Documentorum Inquisitionis haereticae pravitatis Neerlandicae*, t. IV-V, Gent, 1900, passim. De Vlaamse provincie stichtte in 1607 een nieuw klooster in de Everdijstraat, dat tot aan de Franse revolutie bleef bestaan. De oude kloosterkerk met de prachtige schilderijen van Rubens, Van Dijk en Jordaens is nu de parochiekerk van Sint-Augustinus. Zie o. m. F. PEETERS, S. J., *Sint-Augustinuskerk te Antwerpen*, Antwerpen, 1930.

²⁵⁾ Zie over dit klooster: Z. M. HERESWITA, *De vrouwenkloosters van het H. Graf in het prinsbisdom Luik vanaf hun ontstaan tot aan de Franse revolutie 1480-1798*, Leuven-Antwerpen, 1941, blz. 69-75. De provinciaal Joannes Neeffs, opvolger van P. Maïgret, weigerde in 1626 dit klooster te visiteren, omdat het geen klooster van Slotzusters-Augustinessen was, maar van de Sepulcrienen of Reguliere Kanunnikessen van het H. Graf, dat toen onder de jurisdictie van de prinsbisshop stond. P. Maïgret vermeldt dit klooster in zijn verslag, omdat de Luikse Augustijn Joannes Choquier hier de leiding had. Dezelfde pater bewerkte ook in 1626 de stichting van het Sepulcrienenklooster te Bouillon. In 1629 verbood de provinciaal aan de paters van Bouillon om zich verder met de leiding van dit klooster te bemoeien. Zie: *Liber Capitulorum*, t. I, blz. 187 en N. DE TOMBEUR, hs. t. V, blz. 63.

²⁶⁾ De definitieve stichting van het klooster te Dendermonde en te La Bassée (Frans-Vlaanderen) ging pas in 1627 door. Zie: N. DE TOMBEUR, o. c., blz. 195-198; A. BLOMME, *Le couvent des Augustins à Termonde*, Termonde, 1904.

In primis R. adm. P. Georgius Maigretius, almae Universitatis Lovaniensis S. Th. Doctor, Provincialis ; R. P. Mag. Joannes Augemius, Ex-Provincialis ; R. P. Tossanus Ferier, S. Th. Doctor Duacensis, Definitor ; R. P. Nicolaus Stassart S. Th. Doctor, Ex-Provincialis et Definitor loco Praesidis demortui ; R. P. Augustinus Theodori S. Th. Doctor, Ex-Provincialis et Definitor ; R. P. Hieronymus Petri S. Th. Baccalaureus, Definitor ; R. P. Joannes Naevius S. Th. Baccalaureus, Definitor ; R. P. Prosper Stellartius Visitor ; R. P. Melchior Daelhemius Visitor. Qui novem Patres corpus faciunt Definitorii.

Inter Provinciae Religiosos sunt 12 S. Theologiae Doctores, 4 Licentiati et 17 Baccalarei academici, quorum tamen nullus privilegiis gradus sui gaudet, nisi cum actu legit aut praedicat.

Praeter quos sunt alii 600 et amplius Religiosi in universum per Provinciam ²⁷⁾. Quorum quidem literas latinas et graecas, aliqui Theologiam, et aliqui Philosophiam docent, aliqui vero idiomate flandrobeltico, aliqui gallo-beltico, aliqui germanico, quidam etiam hispanico et italico respective concionantur. Plerique insuper externis Provinciis, nimirum Hiberniae, Angliae, Sueviae sive Rheni, Austriae, Bohemiae, Bavariae, Styriae, Carinthiaeque et similibus reformatis strenue incumbunt ²⁸⁾.

Status et modus vivendi Religiosorum

In primis monasteria omnia tam tenues proventus habent, ut praecipuum ex illis non gaudeat annue 2000 aureorum, recensitis etiam in hunc computum fidelium eleemosynis. Pleraque vero vix 100 aureos recipiunt.

Vitam servant Religiosi communem, ne denario quidem sibi retento : depositum non admittunt, sed omnia quae esui, quae potui,

²⁷⁾ Volgens N. DE TOMBEUR, hs. t. II, blz. 263 telde de provincie in 1625 243 priesters, 205 fraters (novicen en scholastieken), 97 lekebroeders, samen 545 leden, en in 1626 275 priesters, 150 fraters, 115 lekebroeders, samen 540 leden « praeter eos, qui foris intra vel extra provinciam agunt ».

²⁸⁾ De Maastrichtenaar Nicolaus Crusenius (Creusen), de Brusselaar Cornelius Curtius (de Corte) en de Antwerpenaar Augustinus Saboth, die in Duitsland werkzaam waren aan het herstel van de Boheems-Oostenrijkse provincie, namen respectievelijk als provinciaal, definitor en discreet van die provincie aan het generaal kapittel van 1625 deel. Zie: *Analecta Augustiniana*, vol. X, blz. 430. In een brief van 1 Aug. 1625 vroeg de generaal aan P. Maigret zes paters van zijn provincie voor Bohemen « in subsidium illius gentis ». Zie: W. HÜMPFNER, o. c., blz. 182. P. Paulus Cnoops uit Geel stichtte met de medewerking van Wallenstein een klooster en college te Böhmisch-Leipa. Meerdere bijzonderheden over de grote activiteit der Nederlandse Augustijnen in de Duitse provincies o. m. van de Leuvenaar Antonius Keerbeek en van de Mechelaar Henricus Lancelotz, vindt men in genoemde studie van W. Hümpfner.

quae vestitui opus sunt, a superioris manu illis administrantur. lisdem plane cibus, potuque reficiuntur omnes in mense communi, etiam Priores, Doctores et ipse Provincialis.

Preces matutinas legunt hora 3 post noctis medium, ad quos omnes comparent, etiam ipse Provincialis, quibus succedit oratio mentalis, uti et meditatio alia Completorio. Ab eorum monasteriis mulieres penitus abarcentur.

Novitiatus duos habent, unum in civitate Archiepiscopali Mechliniae, alterum in oppido comitili Angiae, in quibus plurimi adolescentes pietate, eruditione ac genere clari iuxta decreta Clementis VIII instituuntur.

Duo habent studia philosophica, in regia urbe Bruxellis, et Gandavi Flandriae metropoli : in quibus student Religiosi multi, saeculares quoque non pauci, et sunt quatuor Professores.

Studium Theologicum in alma Universitate Lovaniensi, in quo Professores tres, studiosi multi, Regens unus et Sub-Regens ²⁹⁾.

Acquisita insuper intra id tempus Collegia subsequencia :

Bruxellense anno Domini 1601, in quo sunt studentes	359
Antverpiense anno 1607 ³⁰⁾	190
Gandense anno 1609	175
Lovaniense anno 1612	398
Herentalense anno 1614 ³¹⁾	61
Hasselense anno 1614	165
Diestense anno 1614	198
Huyense anno 1614	247
Thenense anno 1617	225
Insulense anno 1622	125
Angiense anno 1622	72
Brugense anno 1623	164
Iprende anno 1624	64

Ergo numerus studentium in eiusmodi collegiis est 2444, qui omnes cum pietatem, cum bonas literas docentur et instituuntur per 153 Professores, quibus 13 Praefecti et 7 Regentes praesunt ³²⁾. Omnes et singuli eiusdem Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini et provinciae Coloniensis sive Flandriae.

Soli Deo honor et gloria.

P. Mag. Fr. Georgius Maigretius Provincialis.

Norbertus TEEUWEN, O. E. S. A.

²⁹⁾ P. Maigret gaf op 20 Oct. 1622 nieuwe statuten aan de studenten van het theologisch studiehuis te Leuven. Zie: *Liber Capitulorum*, t. I, blz. 141-146.

³⁰⁾ Volgens het *Diarium Augustinianum, in quo describitur ingressus et progressus Ordinis FF. Eremitarum in Urbe Antverpiensi ab anno 1607* (hs. Archief Aartsbisdom Mechelen) werd het college op 30 Sept. 1608 geopend.

³¹⁾ Dit college werd reeds op 6 October 1613 geopend. Zie: N. DE TOMBEUR, hs. t. V, blz. 207.

³²⁾ Volgens de vermelde getallen is het aantal studenten 2443.